
**Eesti tegevuskava ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325
„Naised, rahu ja julgeolek“
rakendamiseks Eestis 2010-2014**

Elluviimise aruanne perioodil 01.01 – 31.12.2013

Sissejuhatus

1. 2000. aasta oktoobris võttis ÜRO Julgeolekunõukogu vastu resolutsiooni 1325 (edaspidi *res 1325*) „Naised, rahu ja julgeolek“, milles pöörati tähelepanu asjaolule, et sõjad ja konfliktid avaldavad ebaproportsionaalselt suurt mõju naistele ja lastele.
2. Teema Eesti-siseseks edendamiseks võttis Vabariigi Valitsus 2010. aasta oktoobri kabinetinõupidamisel teadmiseks dokumendi „Eesti tegevuskava ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1325 "Naised, rahu ja julgeolek" rakendamiseks Eestis aastatel 2010–2014“. Tegevuskavas on ette nähtud eri valdkondade riiklikud ja rahvusvahelised tegevused ning määratud iga valdkonna juhtiv ametkond.
3. Käesolev aruanne kajastab Eesti tegevusi perioodil 1. jaanuarist kuni 31. detsembrini 2013, tulenevalt mõne konkreetse projekti kestusest on kirjeldatud ka 2012. ning 2014. aasta tegevusi.

Kokkuvõte

4. Res 1325 Eesti tegevuskava rakendamise kolmanda aruandeperioodi tegevuste elluviimises ning analüüsimises osalesid aktiivselt Haridus- ja Teadusministeerium, Kaitseministeerium ja Siseministeerium oma haldusala asutustega, Sotsiaalministeerium, Välisministeerium, Eesti NATO Ühing, MTÜ Mondo ning Eesti ÜRO Assotsiatsioon. Res 1325 tegevuste elluviimisesse kaasati otseselt või kaudselt veel arvukalt teisi institutsioone, res 1325 eesmärkide ja tegevuste tutvustamisel on olnud väljapaistev osa Riigikogul.
5. Res 1325 tegevuskava 2013. aasta elluviimise aruandest nähtub, et Eesti peab res 1325 eesmärkide täitmisega seotud tegevusi aktuaalseteks ja olulisteks ning soovib edu toonud riigisisest ja rahvusvahelist igakülgset koostööd senisel moel jätkata.
6. Rahvusvahelisel tasandil tutvustas Eesti res 1325 riiklikku tegevuskava ning selle elluviimist ÜRO-s, NATO-s, EL-is ja OSCE-s ning nimetatud organisatsioonide kehamites. Keskendudes naiste võimestamisele hariduse kaudu, inimõiguste, sealhulgas väljendus-, interneti- ning meediavabaduse kaitsele ja edendamisele ning võitlusele karistamatusega, osales Eesti aktiivselt nimetatud organisatsioonide res 1325 poliitika kujundamises ja elluviimises.
 - Eesti võttis tegusalt osa ÜRO naiste staatuse komisjoni (*Commission on Status of Women, CSW*) tööst.
 - Res 1325 temaatika on olulisel kohal Eesti ÜRO Inimõiguste Nõukogu tegevuses, nõukogu liige oleme aastatel 2013–2015. Res 1325 temaatika on Eesti inimõiguslaste prioriteetide seas.
 - Eesti rõhutab res 1325 aspektidele tähelepanu pööramise ning asjakohaste tegevuste elluviimise tähtsust Rahvusvahelise Kriminaalkohtu (*International Criminal Court, edaspidi ICC*) Rooma statuudi kontekstis. ICC liikmesriikide assamblee president, suursaadik Tiina Intelmann juhtis oma sõnavõttudes ja kohtumistel tähelepanu

seksuaalsele vägivalle, mis võib selle ulatuse või süstemaatilise tõttu liigitada rahvusvaheliseks kuriteoks. Kuna naised on suurim rühm seksuaalvägivalla ohvrite hulgas, peab võitlusega karistamatuse vastu kaasnema nende suurem osalemine rahu ja julgeolekuga seotud tegevustes. Eesti toetab põhimõtet, et res 1325 ja selle jätkuresolutsioonide täitmine oleks ÜRO pideva tähelepanu all.

- 2013. aastal jätkas Eesti res 1325 tegevusplaani koostamise tähtsustamist OSCE-s. Eraldi tegevusplaani vastuvõtmine ei ole organisatsioonisisese konsensuse puudumise tõttu õnnestunud, kuid res 1325 valdkonda on käsitletud 2004. aastast OSCE soolise võrdõiguslikkuse edendamise tegevusplaanis (*2004 OSCE Action Plan for the Promotion of Gender Equality*).
- Eesti jätkas 2013. aastal NATO peakorteri soolise võrdõiguslikkuse voliniku Charlotte Isaksson toetamist ning pooldas selle ametikoha toomist NATO rahvusvahelise staabi alalise koosseisu. 2013. aastal toetas Eesti rahaliselt ka Rootsisis asuva soouuringute keskuse *Nordic Centre for Gender in Military Operations* tehtud analüüsi, milles hinnati res 1325 põhimõtete rakendamist NATO operatsioonidel.
- Eesti jätkas 2013. aastal aktiivset arengu- ning humanitaarabi koostööd prioriteetsete partnerriikidega. Välisministeerium rahastas res-ga 1325 seotud projekte rekordilise 634 406 euroga. Sellele lisandusid Kaitseministeeriumi toetatud projektid Afganistanis, Gruusias, Montenegros ja Ukrainas. Valitsusasutused koos vabauhendustega viisid ellu naistevastase vägivalla tõkestamist ning naiste ja laste ühiskondlikku ning hariduslikku võimendamist käsitlevaid projekte nii kahe- kui ka mitmepoolse koostöö vormis Armeenias, Ghanas, Jeemenis, Keenias, Kesk-Aafrika Vabariigis, Lõuna-Sudaanis, Moldovas, Nigeris, Tšaadis ja Valgevenes.

7. Aruandlusperioodi riigisiseste tegevuste analüüs kinnitab, et on oluline kasvatada res 1325 alast teadlikkust, koordineerimist ja koostööd. Esile tasub tõsta järgmisi arengusuundi ja tähelepanekuid:

- Kaitseministeeriumi valitsemisala ning res 1325 kontekstis oli Eesti õigusloomes vaieldamatult kõige olulisemaks edusammuks uue, 1. aprillil 2013 jõustunud kaitseväge teenistuse seaduse vastuvõtmine. Seaduse kohaselt saavad naised võtta endale kaitsevägekohustuse ja asuda tegevväljasena tööle kaitseväge, reservis oleva isikuna võtta osa õppekogunemistest või asuda ajateenistusse. Samuti suurendab seadus naiste võimalusi osaleda rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel. Seaduse rakendamine on aidanud kaitseväel sootemasid tõstatada ja edendada nii riigisisest kui ka välismissioonide kontekstis.
- Esile võib tõsta Inimõiguste Instituudi 2013. aastal tehtud uuringut „Inimõigused kaitseväes“, mille eesmärk oli selgitada välja inimõigustega seonduvad probleemid Eesti kaitseväes, näidata rahvusvahelist tausta ja tutvustada teiste riikide kogemusi ning selle põhjal parandada inimõiguste tagamist kaitseväes.
- Res 1325 alase teadlikkuse suurendamise olulise töövahendina võib välja tuua kõrgematele riigiametnikele, parlamendiliikmetele, ajakirjanikele, äriühingute esindajatele jt ettenähtud kõrgemaid riigikaitsekursuseid.
- 24. oktoobril 2013 kinnitas valitsus soolise võrdõiguslikkuse nõukogu, mille loomine nähti ette 2004. aastal kehtima hakanud soolise võrdõiguslikkuse seadusega. Nõukogu töövaldkond võimaldab käsitleda ka res 1325 teemasid ning edendada valge lindi kampaaniat ja algatust „Mehed vägivalla vastu“.
- Järjepideva res 1325 alase haridustegevuse käigus on aastatega kujunenud tugev tuumik õpetajatest, kellega koostöös on võimalik edukalt ellu viia „õpetajalt õpetajale“ koolitusi. Selles valdkonnas on Eesti valmis oma kogemusi ka teistes riikides jagama.

8. Res 1325 Eesti tegevuskava rakendamise esimese aruandeperioodi kokkuvõttena on näha, et mõnikord oleks vähese lisaressursi ning asjaosaliste tihedama infovahetuse ning koostöö ja tegevuste koordineerimise abil võimalik tegevuskavas seatud eesmärgi märksa edukamalt saavutada. Tegevust koordineerida on võimalik e-postiaadressil Res1325@lists.mfa.ee, mida võiks senisest märksa enam kasutada. Üldine lähenemiski – detsentraliseeritud tegevus, ühine vastutus – peaks samuti säilima.
9. Res 1325 elluviimise puhul väärivad eraldi tähelepanu tegevuse tulemuslikkuse hindamisel kasutatav mõõdikusüsteem, mille rakendamist Eesti tugevalt toetab. Eesti tegevuskava seostab konkreetsed tegevused ja mõõdikud ning nii eelmised kui ka käesolev aruanne näitavad, et tänu mõõdikuile ja kavas seatud aruandmiskohustusele on võimalik koostada süsteemne läbilõike eelkõige valitsuse, kuid ka vabariikide ning mõlema poole koostöös elluviidust. Teema käsitlemist pärsib siiski vaadeldavate valdkondade arengut kirjeldavate statistiliste andmete käsitlemise keerukus, sest:
 - a) selgelt mõõdetavad on üksnes arengu- ja humanitaarabi rahaeraldised;
 - b) keeruline on määrata kvalitatiivsete tegevuste elluviimise tähtaega ning tagada eelarvevahendeid seatud eesmärkide täitmiseks;
 - c) raskendatud on avalikkuse teavitamise kajastatuse hindamine.

Eelnevalt tulenevalt on ka aruanne enamiku tegevuste käsitlemisel pigem kvalitatiivne kui kvantitatiivne.

10. Aastal 2014 jätkub rahvusvaheline ja riigisisene ametkondade ja vabariikide koostöö res-s 1325 ning selle Eesti tegevuskavas ettenähtud eesmärkide saavutamiseks. Eesti jätkab res 1325 tegevuskava sisu, järelduste ja õppetundide tutvustamist nii Eestis kui ka rahvusvaheliselt, samuti jätkub res 1325 alane koostöö Eesti prioriteetsete partnerriikidega.

Ülevaade res 1325 rakendamisest käesoleval ülevaateperioodil

I. Poliitiline ja diplomaatiline tegevus rahvusvahelistes organisatsioonides

11. Eesti poliitiline ja diplomaatiline tegevus rahvusvahelistes organisatsioonides on olnud aktiivne ning tulemuslik. Eesti on teavitanud oma tegevustest nii EL-i, OSCE-d, ÜRO-d kui ka NATO-t ning edastanud tegevusülevaated nimetatud organisatsioonide raportitesse lisamiseks. Samuti on Eesti esitanud seisukohti nende organisatsioonide tööorganites, nagu ÜRO Inimõiguste Nõukogus või ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Ametis (*UN Women*). Rahvusvaheliste organisatsioonide kaudu on Eesti tutvustanud oma res 1325 alast tegevust Eesti arengu- ja humanitaarabi koostöö partnerriikides.

A. Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel

12. Eesti on arvestanud res 1325 osalemisel ÜRO Inimõiguste Nõukogu töös. Inimõiguste Nõukogu 22. istungjärgul käsitles Eesti kõne res 1325 tegevuskava ja selle rakendamise olulisust konfliktiennetuse, -lahenduse ning rahuloome aspektist. Samuti on Eesti teiste riikide inimõiguste aruande perioodilises ülevaatuses (*Universal Periodic Review, UPR*)

käsitlenud naiste õiguste ning soolise võrdõiguslikkuse teemat. Sellega on Eesti lisanud res 1325 aspektid ÜRO kehamile esitatavasse aruandesse, soodustades seeläbi asjakohase tegevuse rahvusvahelist järelevalvet.

13. ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Ameti ning naiste staatuse komisjoni liikmena toetab Eesti eesmärgi tugevdada naiste rolli ühiskonnas ja parandada rahvusvaheliste organisatsioonide koostööd selle eesmärgi tõhusamaks täitmiseks. Eesti on neis foorumites pidevalt tutvustanud oma seisukohti naiste rolli tugevdamise kaitseks, sealjuures Eestile olulistest sektorites, nagu inimõigused ja vabadused, sooline võrdõiguslikkus, haridus, infotehnoloogia- ja kommunikatsiooni valdkond, naiste võimestamine ning võitlus naistevastase seksuaalvägivallaga.
14. Eesti on naiste staatuse komisjoni liige ajavahemikul 2011–2015. Komisjoni 57. istungi ajal korraldas Eesti res 1325 tulevikku analüüsiva kõrvalütuse „UNSCR 1325 – What lies ahead?“. Üritusel astusid üles Bineta Diop (*Femmes Africa Solidarité* asutaja ja president), Anne Marie Goetz (*UN Women*), Soon-Young Yoon (naiste staatuse komisjon) ning Mavic Cabrera-Balleza (*Global Network of Women Peacebuilders*). Välisminister Urmas Paeti res 1325 tulevikuarengut käsitleva kõne leiab: http://www.un.estemb.org/statements_articles/aid-877.
15. ÜRO juures asuva Eesti alalise esinduse töös pöörati res-le 1325 kogu 2013. aasta jooksul märkimisväärselt palju tähelepanu. Teemat käsitleti kokku ligi paarikümnes sõnavõtus, sealhulgas nii ÜRO Julgeolekunõukogu avatud aruteludel naiste, rahu ja julgeoleku ainetel kui ka seonduvatel teemadel, nagu arengu- ja humanitaarabi ning konfliktilahendus.
16. ÜRO 68. peassamblee ajal korraldas Eesti välisministri tasemel kõrvalütuse konfliktides toimepandud seksuaalvägivalla ja vastutuse teemal (*Enhancing Accountability for Sexual Violence in Conflict*), samuti osales välisminister Paet Ühendkuningriigi välisministri Hague'i juhtimisel toimunud kõrvalütusel, kus käsitleti relvakonfliktides toimepandavat seksuaalvägivalda (*Ministerial level event on Sexual Violence in Conflict*). Selle raames liitus Eesti ka relvakonfliktides toimepandava seksuaalvägivalla lõppemist taotleva deklaratsiooniga (*A Declaration of Commitment to End Sexual Violence in Conflict*).
17. Aastal 2013. jätkas Eesti oma res 1325 tegevuskava koostamise ja aruandluse tutvustamist riikidele, kes seda alles välja töötavad. Peale Välisministeeriumi tutvustas Eesti tegevust rahvusvahelisel tasandil aktiivselt ka Kaitseministeerium.

B. Riiklikul tasemel

18. Välissuhtluses on Eesti tutvustanud res 1325 tegevuskava Eestisse akrediteeritud kaitseatašeedele ja Tallinnas resideerivale diplomaatilisele korpusele. Teema käsitlemisel oli kindlasti olulisel kohal 2013. aasta novembris toimunud ÜRO peasekretäri Ban Ki-mooni Eesti-visiit.

II. Kahe- ja mitmepoolne arengukoostöö ja humanitaarabi naiste olukorra parandamiseks konfliktijärgsetes situatsioonides

19. Info arengukoostöö kohta on kättesaadav Eesti arengukoostöö andmebaasis: https://rakendused.vm.ee/akta/andmed_otsing.php.

20. Käesoleval ülevaateperioodil käivitati nii rahvusvahelisel kui ka riiklikul tasandil 13 arengukoostöö projekti, milles täielikult või osaliselt käsitleti naiste ja laste olukorda või soolist võrdõiguslikkust, koguväärtuses 653 137 eurot, millest 2013. aastal maksti välja 449 067 eurot. Osa projekte on mitmeaastased.

Nendele 13 projektile lisaks tuleb arvesse võtta, et naiste teadlikkuse, eneseabioskuste ja muude teadmiste suurenemine on enamiku arengukoostöö projektide kõrvalmõjuks.

Res 1325 tegevusega seotud rahvusvahelistele organisatsioonidele antud tegevustoetused moodustasid 2013. aastal kokku 220 000 eurot. Need on res 1325 tegevusplaani elluviimisperioodide rekordsummad.

A. Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel

21. Res 1325 tegevusele selgemalt orienteeritud rahvusvahelistele organisatsioonidele andis Eesti 2013. aastaks tegevustoetusi kogusummas 220 000 eurot:

- ÜRO Arenguprogramm – 50 000 eurot;
- ÜRO Rahvastikufond – 45 000 eurot;
- ÜRO Soolise Võrdõiguslikkuse ja Naiste Õiguste Edendamise Amet – 45 000 eurot;
- ÜRO tütarlaste hariduse algatus (UNGEI) – 20 000 eurot;
- ÜRO Lastefond – 60 000 eurot.

Täpsema ülevaate vabatahtlikest annetustest rahvusvahelistele arengukoostöö ja humanitaarabi organisatsioonidele leiab: <http://vm.ee/et/vabatahtlikud-annetused-rahvusvahelistele-arengukoostoo-ja-humanitaarabi-organisatsioonidele>.

22. Arengukoostöö raames eraldati rahvusvahelistele organisatsioonidele 2013. aastal järgmised summad, kokku 195 000 eurot:

- relvastatud konfliktides esineva seksuaalvägivalla vastase võitluse ÜRO peasekretäri eriesindaja kaudu 50 000 eurot ÜRO õigusriigi tugevdamise ja seksuaalvägivalla vastase võitluse ekspertide meeskonna 2013. aasta tegevuste toetuseks;
- vabatahtlik annetus 50 000 eurot ÜRO Rahvastikufondile 2014. aastaks;
- vabatahtlik annetus 90 000 eurot ÜRO Lastefondile 2014. aastaks;
- rahaerandis 5000 eurot ICC ohvrite sihtfondile (*Trust Fund for Victims*) seksuaal- ja soolise vägivalla ohvrite toetuseks.

23. Eesti on oma tegevuses rõhutanud, et EL-i arengukoostöö seisukohti kujundades tuleks konfliktijärgsete riikide puhul eraldi välja tuua res 1325 ja res 1820¹ põhimõtete järgimine. Samuti aitame kaasa EL-i sooliste õiguste tegevusplaani (*Gender Action Plan in Development*) rakendamisele. Eesti on res-ga 1325 seonduvat tegevust toetanud ka ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ametis, ÜRO Lastefondis ja ÜRO Arenguprogrammi nõukogus, mille liige me oleme.

24. Aastal 2013 eraldas Eesti humanitaarabiks kokku 2 449 883 eurot. Naiste ja laste olukorra leevendamise toetamine moodustab sellest summast umbes 95%, kuivõrd kõikide humanitaarabi projektide puhul on võimaluse korral arvestatud ka sooaspekti, mis näitab

¹ ÜRO resolutsioon 1820 (2008) täpsustab relvastatud konfliktis levinud seksuaalse vägivalla kahju ja nõuab sellevastast võitlust konfliktipooltelt ja teistelt kaasatud osalistelt.

projektide asjakohasust naiste olukorra parandamisel. Toetatud on näiteks Süüria pagulaste olukorra leevendamist ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti ning ÜRO Lastefondi vahendusel, samuti projekte Afganistanis, Jeemenis, Kesk-Aafrika Vabariigis, Lõuna-Sudaanis, Palestiina omavalitsuse territooriumil ja Tšaadis. Samuti on toetatud ÜRO humanitaarasjade koordineerimise ameti piirkonna- ja riigikontorite, ÜRO hädaabi keskfondi, Rahvusvahelise Punase Risti Komitee, ÜRO Palestiina Pagulaste Abiorganisatsiooni, ÜRO Lastefondi, ÜRO Pagulaste Ülemvoliniku Ameti ning Maailma Terviseorganisatsiooni tegevust. Täpse ülevaate leiab: <http://vm.ee/et/arengukoostoo-ja-humanitaarabi>.

B. Riiklikul tasemel

25. Riigisisesele auditooriumile on soolise võrdõiguslikkuse temaatikat järjepidevalt avanud MTÜ Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus.
26. Kaitseministeerium on Eesti arengukoostöö sihtriike (sh Afganistani, Gruusiat, Montenegrot ja Ukrainat) abistanud nii raha kui ka oskusteabe jagamisega. Ehkki üheski neist projektidest ei ole otseselt res 1325 temaatikat puudutatud, on res 1325 eesmärgi toetav käsitlus põimitud teistesse teemadesse. Ukrainale, Montenegrole ja Gruusiale pakutud koolitustes on eesmärgiks seatud osalejate sooline tasakaal, mis on ka saavutatud.
27. Välisministeeriumi arengukoostöö vahenditest rahastatud kahepoolseid arengukoostöö projekte, mis täielikult või osaliselt käsitlesid naiste ja laste olukorda või soolist võrdõiguslikkust, oli 2013. aastal üheksa. Sihtriigid ja projektid olid järgmised:
 - Afganistan: MTÜ Mondo jätkuprojekt Afganistani maapiirkondade tüdrukute hariduse, naiste ja erivajadustega inimeste toimetuleku edendamiseks, mille käigus pakuti Afganistani Char Baghi piirkonna 100 naisele kuuekuulist põhjalikku IT-koolitust, arvestades kohalike ettevõtjate vajadusi. Tulemuseks oli Char Baghi piirkonna naiste parem tööhõive ja toimetulek. Projekti käigus parandati tüdrukutele antava hariduse kvaliteeti, koolitades 20 maakooli õpetajat ja soetades neile IT-varustust. Samuti jätkus projekti abil õppetöö Fatima Zahra koolis Jalalabadis, kus õpivad erivajadustega vanemate lapsed ja orvud. Projekti raames hinnati ka lõppenud tervishoiuprojektide mõju kogukondadele. Projekti summa oli 67 408 eurot, elluviija MTÜ Mondo.
 - Armeenia: projekti „Lastele appi - ühendatud teadmised ja parim praktika Armeenia laste kaitseks!“ eesmärk oli laste väärkohtlemise ennetamine, kindlakstegemine, sekkumine ja vähendamine Armeenias. Tähelepanu keskmes oli eelkõige inimkaubandus (nii seksuaalne väärkohtlemine, sunnitud kerjamine kui ka inimkaubandus laiemas mõttes). Eesti spetsialistid koolitasid Armeenia pedagooge ja psühholooge, kes omakorda jagavad oma teadmisi teiste Armeenia pedagoogide, vanemate ja lastega. Esmakordselt tehti Armeenias laste väärkohtlemist käsitlev küsitlus koolides ning sihtrühma intervjuud õpetajate ja teiste võtmeisikutega laste väärkohtlemise ja inimkaubanduse teemadel, korraldati vestlusringe ning rollimänge noortele. Küberkuritegude arv Armeenias laste ärilise seksuaalse ärakasutamise eesmärgil on oluliselt kasvanud. Teadlikkust suurendati ka laste väärkohtlemisest internetis. Projekti käiku ja tulemusi tutvustati Armeenia meedias. Projekti maksumus oli 86 299 eurot ning elluviija Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskus.
 - Gruusia: kodanikuühenduste arendamist ja soolise võrdõiguslikkuse edendamist käsitlev projekt Samtskhe-Javakheti piirkonnas, mille eesmärgiks oli demokraatia arengu toetamine Gruusias vähemusrahvustest naiste otsustustasandile suurema kaasamise

kaudu. Projekti otseseks eesmärgiks oli Samtskhe-Javakheti piirkonnas elavate naiste, eelkõige armeenia ja teistest vähemusrahvustest naiste kodanikuaktiivsuse kasvu toetamine ning nende võimestamine osalemaks Gruusia ühiskonnaelus, poliitika kujundamisel ja otsuste tegemisel. Projekti otseseks sihtrühmaks olid Samtskhe-Javakheti piirkonnas tegutsevate naisteühenduste esindajad. Projekti tulemusena on piirkonnas toimiv ühiskondlikult aktiivsete naiste koostöövõrgustik, sõnastatud on ühine tegevuskava ning sihtrühma liikmetel on oskused ja teadmised tegevuskava ellurakendamiseks. Projekti maksumus oli 52 398 eurot ning elluviijaks MTÜ Kodanikukoolitus.

- Jeemen: Jeemeni kirjaoskamatutest peredest pärit tütarlaste koolitamist ja varajase abiellumise vähendamist käsitletud MTÜ Mondo ja Jeemeni mittetulundusühingu *Youth Leadership Development Foundation* koostööprojekt, mille käigus koolitati kirjaoskamatutest peredest pärit 12–21aastaseid tütarlapsi Jeemeni Bani Al-Harethi ja Maeni piirkonnas. Koolitusprogrammid aitavad tütarlastel vastu seista kogukonnas esinevatele probleemidele, näiteks vähene teadlikkus naiste õigustest, varajased abielud ja nende põhjustatud koolist väljalangemine. Projekti maksumus oli 60 752 eurot.
- Ghana, Keenia ja Uganda: ühisprojekt jätkusuutliku toimetuleku nimel – ettevõtlus- ja haridusprogramm MTÜ Mondo sihtriikides Aafrikas. Projekti peaülesandeks oli parandada Keenia ja Ghana maapiirkondade naiste ning Uganda puuetega noorte iseseisvat toimetulekut. Projekti käigus korrastati ja laiendati juba toimivaid ettevõtlus- ja toimetulekuprogramme Ghanas ja Keenias, algatati uusi ettevõtlusega seotud tegevusi ning suurendati naiste ettevõtluse jätkusuutlikkust nende toodangu müügi kaudu. Samuti parandati maapiirkondade koolide hariduse kvaliteeti, kasvatati erivajadusega noorte kaasatust Uganda ühiskonda täiendava kutseõppe võimaluste loomisega Mondo poolt loodud sotsiaalses ettevõtluses. Projekti tulemusena suudavad 300 naist Ghanas ja Keenias iseseisvalt elatist teenida, on loodud kohalikule ja Eesti turule suunatud õiglase kaubanduse põhimõtteid järgivad turustuskanalid nende toodangule ning kohalikud koolid on saanud uut varustust. Mondo loodud sotsiaalsed ettevõtted Ugandas on võimelised iseseisvalt ennast majandama ja jätkama täiendõppe pakkumist puuetega inimestele. Projekti maksumus 44 371 (Ghana) ning 44 372 (Keenia) eurot.
- Moldova: Moldova-Eesti koostööprojekt seksuaalselt ja füüsiliselt väärkoheldud laste abistamiseks, mille käigus koolitati Moldova lastega tegelevaid spetsialiste – 26 970 eurot. Projekti elluviija oli MTÜ Tartu Laste Tugikeskus.
- Ukraina: eraldi 50 000 eurot laste õiguste teemalise UNICEFi projekti „Development of community-based services for children in conflict with the law and children with disability“ toetuseks Ukrainas. Projekti eesmärgiks oli seadusega vastuollu läinud laste ühiskonda taasintegreerumisele kaasaaitamine ning perekondadega taasühinemise soodustamine, aidates kaasa kohalikul tasandil sotsiaalabikeskuste- ja teenuste väljaarendamisele ning tagades taolistele, kõige haavatavamate lastega seotud perekondadele, igakülgse toetuse.
- Valgevene: Valgevene-Eesti koostööprojekt väärkoheldud laste abistamiseks 2013-2014 aastal, mille käigus koolitati Valgevene lastega tegelevaid spetsialiste – 25 567 eurot. Projekti elluviija oli MTÜ Tartu Laste Tugikeskus.

28. Väga aktiivne on olnud res 1325 ja Eesti tegevuskava eesmärkide tutvustamisel ning üldise teadlikkuse ja toetuse suurendamisel nii Eestis kui ka rahvusvahelisel tasandil Eesti NATO Ühing, kes korraldas 2013. aastal neli temaatilist ümarlauda koondnimetusega „Naised ja julgeolek“. Üritused toimusid 12. veebruaril, 13. mail, 4. septembril ja 14. novembril ning keskendusid eraldi poliitika, diplomaatia, Lähis-Ida ning sõjaliste

missioonide temaatikale. Sellega jätkati 2012. aastal loodud ümarlaudade formaati ning võib tõdeda, et iga üritusega suurenes nii osalejate kui ka esinejate ja huviliste arv.

- 12. veebruaril toimus ümarlaud teemal „Naised ja poliitika“, kus osalejatega vestles Riigikogu liige Kadri Simson ning hommikukohvil osales 12 inimest. Vestluse käigus jäi kõlama, et vaid viiendik valimisteks moodustatud nimekirjades olevatest poliitikutest on naised ning ka Riigikogusse valituks osutunutest on umbes 20% naised. Samuti on Eesti langenud soolise võrdõiguslikkuse edetabelis. Ühtlasi tõdeti, et naiste-meeste ebavõrdne kohtlemine ühiskonnas on laiemalt levinud ega puuduta ainult valimisi.
- 7. mail toimunud ümarlaul arutlesid Elisabeth Rehn, Kaja Kallas, Raul Markus ning Aleksander Ljudvig, vestlusringi juhatas Ott Lumi. Peamiseks arutelul kõlama jäänud väiteks jäi, et naiste roll suureneb ühiskonnas lähiajal veelgi ning seda eriti julgeolekupoliitilises võtmes. Samal ajal ei ole põlvkondade vahel suuri erinevusi suhtumises soolisesse võrdõiguslikkusesse ning seega ei ole tõenäoline, et vaid aja möödudes, ilma täiendavate tegevusteta, muutub ühiskonna arvamus meeste-naiste rollidest märgatavalt.
- 4. septembri ümarlaul käsitleti teemat "Naised missioonil" ning esinejateks olid Eva-Maria Liimets Välisministeeriumist, Ühendkuningriigi suursaadik Eestis Christopher Bruce Holtby ning Charlotte Isaksson, NATO peakorteri soolise võrdõiguslikkuse nõunik.
- 14. novembril aset leidnud ümarlaul keskenduti teemale „Naised ja Lähis-Ida“. Ürituse vestlusringis osalesid Marwa Korayem, Kadri Jõgi, Hille Hanso ning seda juhatas Sven Mikser. Ümarlaul toodi esile Egiptuse, Türgi ja Süüria naiste olukord nii mineviku kui ka oleviku aspektist lähtuvalt.

III. Soolaste teadmistega ekspertide arvu suurendamine ja väljaõpetamine ning üldisem teadlikkuse suurendamine naiste, rahu ja julgeoleku alal rahu ja julgeolekuga seotud struktuurides

29. Soolaste teadmistega ekspertide arvu suurendamine ja väljaõpetamine ei ole eraldiseisev tegevus, vaid pigem tihedalt põimitud ametiasutuste põhitegevustesse. Teadlikkuse suurendamine naiste, rahu ja julgeoleku alal on võetud Eestis selgeks ja kõikehõlmavaks prioriteediks. Teema sisaldub näiteks nii Politsei- ja Piirivalveameti kui ka Kaitseministeeriumi ja tema haldusala asutuste tegemistes. Nimetatud asutuste tegevus on aga selgepiirilise vastustusala ning tulenevalt sellest üsna spetsiifiline, eelkõige aspektides, mis puudutavad rahvusvahelisi tsiviil- ja sõjalisi missioone ning operatsioone.
30. Oluline on, et res 1325 ja soolise võrdõiguslikkuse temaatikat käsitletakse Eesti haridussüsteemis kõikides kooliastmetes. Haridusaspektide edendamisel põhikooli- ja gümnaasiumiastmes on aktiivne olnud Haridus- ja Teadusministeerium. Res 1325 eesmärgid ning Eesti ja rahvusvahelise tasandi tegevuste tutvustus on ka Balti Kaitsekolledži kursuste osaks ning teemat vaadeldakse Kaitseministeeriumi korraldatavatel kõrgematel riigikaitsekursustel.

31. Eraldi tuleb välja tuua ÜRO Lastefondi Eesti esinduse ning Eesti ÜRO Assotsiatsiooni tegevus laste ja noorte harimisel. Nende organisatsioonide poolt gümnaasiumiastmele ning üliõpilastele korraldatavates ÜRO matketes on res 1325 läbivalt käsitletud.

A. Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel

32. Politsei- ja Piirivalveameti koordinatsioonibüroo tegevuskavas sisaldub rahvusvahelistel tsiviilmissioonidel, rahvusvaheliste organisatsioonide teenistuses ja pikaajalistes välislähetustes viibivatele Politsei- ja Piirivalveameti ametnikele² res 1325 põhimõtete tutvustamine. Missiooneelsetel koolitustel, mille korraldab Välisministeerium, on kavas ka soolaste teadmiste täiendamine. Vastava õppe maht sõltub missiooni iseloomust ja kohalikest oludest.

33. Kaitseministeeriumi vastutusala rahvusvahelisel tasandil on res 1325 põhimõtete käsitlemine rahvusvaheliste operatsioonide kontekstis olnud üsna tagasihoidlik ja kohtumistel on teemal peatunud vaid põgusalt. EL-i ja NATO operatsioonides, sealhulgas juhttasandil, on aga soolise aspekti teema kasvava tähtsusega ning sellest teadlikkuse suurendamist tuleb jätkuvalt toetada. Eesti eksperdid osalevad asjakohastes aruteludes.

B. Riiklikul tasemel

34. Riigisiselt jätkus 2013. aastal ametkondliku tasandi teadlikkuse suurendamine res 1325 sisust, eesmärkidest ja tegevustest, kuid soolaste teadmistega ekspertide arvu suurendamine ja nende väljaõpetamine ei ole Eestis eraldiseisev tegevus, vaid põimitud mitme ametiasutuse põhitegevustesse. Info Eesti tegevuskava kohta on avalikult kättesaadav Välisministeeriumi kodulehel.

35. Kuna asjakohase teadlikkuse suurendamine on otseselt seotud üldise kooliharidusega, siis Haridus- ja Teadusministeeriumi tegevusvaldkonnas käsitletakse julgeoleku (sh res 1325) ning soolise võrdõiguslikkuse teemat läbivalt Eesti haridussüsteemi kõikides kooliastmetes. See on oluliseks osaks lastele demokraatiahariduse ja kodanikuteadmiste edasiandmisel ning noorte sotsiaalses ning ühiskondlikus sidustamises. Soolaste teadmistega ekspertide arvu suurendamine ja nende koolitamine sisaldub ka Politsei- ja Piirivalveameti, samuti Kaitseministeeriumi ning Siseministeeriumi ja nende haldusala asutuste, näiteks Sisekaitseakadeemia tegevustes. Res 1325 eesmärgid ning Eesti ja rahvusvahelise tasandi praktiliste tegevuste tutvustus on Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste ning Balti Kaitsekolledži kursuste osaks, samuti käsitletakse teemat kõrgematel riigikaitsekursustel.

36. Res 1325 tegevuskava on tutvustatud mitmel inimõiguste- ja julgeolekualasel seminaril ning ÜRO Lastefondi Eesti komisjoni, MTÜ Mondo ning Eesti ÜRO Assotsiatsiooni koostöös korraldatud ÜRO matkel³. Avalikkuse teadlikkuse suurendamise eesmärgil

² 31.12.2013 seisuga oli Välisministeeriumi teenistuses 18 tsiviileksperti: NATO Training Mission Afghanistan (NTM-A) raames neli PPA teenistajat (50% naised), EUPOL Afghanistan missioonil kaks Päästeameti ja kaks PPA eksperti (üks naine), EUMM Georgia missioonil 4 PPA eksperti ja EULEX Kosovo missioonil 5 PPA eksperti. Lisaks üks ekspert (naine) Euroopa Liidu tsiviiloperatsioonide planeerimise ja läbiviimise teenistuses. Lisaks kaks sideohvitseri Europolis ja üks Interpoli sideohvitser Europolis.

³ Rollimäng, mille eesmärk on õpetada osalejaid isikliku kogemuse kaudu tundma rahvusvahelise organisatsiooni toimimist ning endale avama rahvusvahelise poliitika sõlmküsimusi.

ilmusid artiklid meediaväljaannetes, tuntud isikud esinesid telesaadetes ja andsid intervjuusid ajakirjadele.

37. MTÜ Mondo koolitas 2013. aastal ligi 100 Eesti õpetajat maailmahariduse süvaõppekursusel, kus muu hulgas tutvuti arengumaade naiste probleemide ning nende võimalike lahendustega. Samuti on organisatsioon koostanud gümnaasiumi valikkursuse "Globaliseeruv maailm" materjali, kus kajastatakse res 1325 teemasid.
38. Haridus- ja Teadusministeerium oli res 1325 ja seonduvate haridusaspektide edendamisel 2013. aastal jätkuvalt aktiivne, kaasvastutades nende naiste, rahu ja julgeoleku teemaliste infomaterjalide koostamise ja levitamise eest, mis on mõeldud kasutamiseks gümnaasiumi riigikaitse ja ühiskonnaõpetuse tundides.
- Genfi konventsiooniga seotud teemasid käsitletakse üldhariduskoolides.
 - Ajaloõpetuses on olulisel kohal rahukasvatuse teema: vaadeldakse, kuidas sõjad muudavad inimeste arusaamu humanitaarõiguse valdkonnas, Punase Risti teket ja relvastuse keelustamisega seonduvat.
 - Ühiskonnaõpetuses käsitletakse inimeste õigusi ja kohustusi, inimõiguste ja humanitaarõiguse seoseid ning pagulaste ja ümberasumise teemat.
 - Loodusteadustes võetakse vaatluse alla kriiside mõju keskkonnale ja rahvastikuprotsessidele.
 - Rahvusvahelist humanitaarõigust ja arengukoostööd käsitletakse kohustuslike teemadena ühiskonnaõpetuse aines (gümnaasiumiastmes), samuti vaadeldakse neid teemasid õpetajate täienduskoolitusel. Rahvusvahelist humanitaarõigust pakutakse ka eraldi valikainena.
 - Soolise võrdõiguslikkuse teemat (stereotüübid) käsitletakse ühiskonnaõpetuses kõikides kooliastmetes. Teemat on Eesti õppekavades kajastatud igakülgset ning seda arutatakse ka õpetajate täienduskoolitustel. Sooline võrdõiguslikkus on eraldi nimetatud gümnaasiumi riiklikus õppekavas (§ 2 lõige 3)⁴.

Nimetatud õppekavade koostamisel on arvestatud nii riiklike strateegiate kui ka rahvusvaheliste dokumentide põhimõtteid.

39. Alates 2006. aastast viivad Haridus- ja Teadusministeerium ning Eesti Punase Risti ja Rahvusvahelise Punase Risti Komitee ellu haridusprogrammi „Avastades humanitaarõigust“, mille peamine eesmärk on kujundada noortes vastutustunnet, et nad peaksid lugu elust ja inimväärikusest. Programmi koordineerimine on üle antud MTÜ Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetuse Seltsile ning koordinaatoriks on Hugo Treffneri Gümnaasiumi ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja Aare Ristikivi. Haridus- ja Teadusministeerium toetab mitmekülgset valikut programmi rakendamiseks vajalikke tegevusi (õppematerjalide tõlkimine ja toimetamine, koolitused jms).
40. Õppematerjal (koostajad Aare Ristikivi ning Annika Talvar (Sisekaitseakadeemia õppejõud)) käsitletakse nii ajaloolisi kui ka tänapäevasündmusi, et anda õpilastele ettekujutus, kuidas humanitaarõiguse rakendamisega saab vähendada sõjakoledusi ja sõjategevusega mitteseotud inimeste kannatusi eesmärgiga kujundada noortes vastutustunnet ning lugupidamist elu ja inimväärikuse vastu. Teema avatakse õpilasele arutelude ja relvakonfliktis osalenute mälestuste kaudu. Õppematerjal on kättesaadav nii

⁴ Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikud õppekavad kinnitas Vabariigi Valitsus 28. jaanuaril 2010.

paberkanjal kui ka elektroonilise versioonina Eesti Punase Risti kodulehel <http://www.redcross.ee/et/info.html> . Programmi elluviimisest ja saadud õppetundidest on koostatud põhjalik kokkuvõte. Võib väita, et aastatega on tekkinud tugev ekspertide tuumik, kellega koostöös on võimalik edukalt ellu viia „õpetajalt õpetajale“ koolitusi.

41. Politsei- ja Piirivalveameti personalibüroo täidab Siseministeriumi poolt talle res 1325 Eesti rakenduskavas pandud ülesandeid, asjakohased tegevused on lisatud Politsei- ja Piirivalveameti administratsiooni aastasesse tegevuskavasse. Infot tegevuskava kohta leiab Politsei- ja Piirivalveameti siseveebist.
42. Kaitseministeriumi haldusalas on res 1325 tegevuskava koordineeritud kõrgel, kantsleri ja ministri tasandil. Tegevuskava koostamisse on kaasatud ministeriumi ja haldusala asutuste üksused, kes küsimusega kõige lähemalt kokku puutuvad.
43. Kaitseministeriumi haldusalast tuleb esile tuua naiste rolli rahu ja julgeoleku tagamisel käsitleva uurimistegevuse edendamist. 2013. aastal tegi Inimõiguste Instituut uuringu „Inimõigused kaitseväes“, mille eesmärk oli selgitada välja inimõigustega seonduvad probleemid Eesti kaitseväes, näidata rahvusvahelist tausta ja tutvustada teiste riikide kogemusi, et selle põhjal paremini tagada inimõigusi kaitseväes. Uuringu tulemused avaldati mais 2014 ning need leiab: <http://www.eihr.ee/inimoigused-kaitsevaes/> . Uuringu analüüs on kavas tõlkida ka inglise keelde.

Uuringu raames küsitleti nii ajateenijaid kui ka kutselisi kaitseväelasi ning selle eesmärk oli selgitada järgmist:

- ajateenijate ja kaadrikaitseväelaste teadlikkus inimõigustest;
- inimõigustest kinnipidamine Eesti kaitseväes;
- hinnangud ajateenijate omavahelistele suhetele ning kiusamisjuhtumitele;
- rakendatavad karistused ning hinnang nende asjakohasusele;
- suhtumine naiste ajateenistusse ning naiste hinnang töötamisele kaitseväes;
- rahulolu ajateenistusega ning töötamisega kaitseväes.

Uuringu aruandest nähtub, et tõsiseid probleeme inimõigustega Eesti kaitseväes ei ole. Nii, nagu Eesti on inimõigusi austav riik, on inimõigused üldjoontes tagatud ka kaitseväes. See aga ei tähenda, nagu ei peaks inimõigustele kaitseväes tähelepanu pöörama ega nendega tegelema. Ka kaitseväes on valdkondi, kus inimõiguste kaitset tuleks tugevdada, samuti on oluline jälgida, et olukord ei halveneks. Loodetavasti avaldab käesolev uuring sellele protsessile positiivset mõju. Võrreldes Eesti elanikkonnaga keskmiselt on ajateenistuses viibivate noormeeste teadlikkus inimõigustest veidi parem. Siiski ei olnud 40% ajateenijatest kursis, millised õigused neile ajateenistuses kehtivad.

Suhtumine naiste ajateenistusse on ajateenijate seas üldiselt soosiv. Vastu oli sellele üksnes 16% vastanutest. Ka kutseliste kaitseväelaste suhtumine naiste ajateenistusse oli üldjuhul pooldav. Siiski on vastanute sõnul 33% kaitseväes töötavaid naisi kogenud aeg-ajalt solvavaid seksistlikke märkusi ning väike osa ka ebameeldivat tähelepanu ja füüsilist ahistamist. Võrreldes 2005. aastaga on soolise ahistamise juhtumid vähenenud. On positiivne, et valdav enamik kaitseväelastest on seisukohal, et naistel peaks olema võrdväärne võimalus meestega osaleda kaitseväeteenistuses. Seega ei kehti enam Eestis traditsiooniline soorollist tulenev stereotüüp, et kaitsevägi on üksnes meeste koht.

44. Kaitseministeeriumi vastutusala – julgeoleku ning riigikaitse – vaatenurgast ei olnud 2013. aastal ohvitseride ja allohvitseride üldkoolituses res 1325 ega sootemaatika aspektide käsitlemine väljaõppe osa. Mõne teema all sellekohast väljaõpet siiski antakse, näiteks õigus- ja kultuurialase väljaõppe raames ning missiooneelses konfliktipiirkonna kultuurikonteksti koolituses võetakse vaatluse alla inimõiguste ja soolise võrdõiguslikkuse, humanitaarõiguse, naistevastase vägivalla ja inimkaubitsemise teema. Soolisi aspekte selgitavate koolituste pakkumised võttis kaitseväge aga vastu ning võimaluse korral ka osales, kuid avanevate võimaluste kasutamisel tuleks olla veelgi aktiivsem, eelkõige silmas pidades Eesti kaitseväge käesolevaid välismissioone. Tavapärast jätkati res 1325 temaatika käsitlemist gümnaasiumiastmes ning kutsekoolides riigikaitseõpetuses, kõrgematel riigikaitsekursustel, ohvitseride ja allohvitseride koolituses ja missiooneelses väljaõppes, Kaitseväge Ühendatud Õppeasutuste ning Balti Kaitsekolledži kursustel.
45. Otseselt res 1325 temaatikat käsitlev kaitseväge väljaõppe käsiraamat puudub ning spetsiifilist soolise võrdõiguslikkuse alast koolitust sõjaväelise väljaõppe raames läbi ei viida. Kaitseväge Ühendatud Õppeasutustes keskendutakse peamiselt rahvusvahelisele õigusele ja relvakonfliktiõigusele, põgusalt käsitletakse ka inimõiguste olemust ning keskeid subjektiivseid õigusi. Arvesse võttes Eesti kaitseväge käesolevaid ja võimalikke tulevase välismissioone oleks aga sellise õppevahendi koostamine ajakohane ning vajalik.
46. Eesti kaitseväge res 1325 rakendamise seonduvad eesmärgid – tagada sooline võrdõiguslikkus riigisisestel konkurssidel rahu ja julgeolekuga seotud ametikohtadel, tagada naissoost missioonilviibijate võrdne kohtlemine, paremini mõista ja aidata lahendada missioonipiirkonna naissoost elanikkonna probleeme ning pöörata eritähelpanu naiste kaasamisele rahu saavutamisele – saavutati 2012. aastal sel moel, et naiskaitseväelastel on võimalus teenida operatsioonidel nii erialaekspertidena kui ka tavaüksuste koosseisus. Eesti välismissioonidel osalejad järgivad rahvusvaheliste missioonide käitumiskodekseid ning selle kohustuse täitmise järelevalve on missiooni juhtimistasandil tagatud. Reeglite rikkumise tuvastamisel tehakse vajalikud uurimistoimingud.
47. Missiooneelses väljaõppel antakse Afganistani lähetatavatele kaitseväelastele teadmisi ka kohalikust kultuurist, tavadest ja kommetest, sealhulgas naiste rollist. Sooküsimuste käsitlemisel on väljaõppes põhirõhk kohalikel tavadel ja reeglitel suhtluses kohalike naistega: kuidas käituda, kui seltskonnas viibivad naised, millal ja kuidas võib naisi kõnetada jne. Tulenevalt Eesti kontingendi ülesannetest Afganistanis tagada vastutuspiirkonna üldine turvalisus ei ole peetud tarvilikuks anda kaitseväelastele naiste õiguste riive kindlakstegemise koolitust, kuna see ei kuulu Eesti kaitseväelaste otseste kohustuste ja tööülesannete hulka. Tulevikku vaadates peaks sõduritepoolset ja muud seksuaalset kuritarvitamist käsitlevate koolituste korraldamise vajadusi missioonispetsiifiliselt analüüsima.
48. Kaitseväeteenistuses olevatele naistele ei korraldatud 2013. aastal eraldi koolitusi suunitlusega suurendada nende võimalusi osaleda rahvusvahelistel missioonidel. Lähtuvalt erialasest ja sõjaväelisest väljaõppest saavad tegevteenistuses olevad naised välismissioonidel osaleda võrdsetel alustel meestega. Keskmiselt on missiooni rotatsioonis 3–5 naissoost isikut peamiselt kas staabiohvitseride ametikohtadel või toetavates funktsioonides, nagu avalikud suhted ja meditsiin.

49. Balti Kaitsekolledžis tutvustatakse res 1325 eesmärke ning Eesti ja rahvusvahelise tasandi tegevusi mitmetel kursustel. Rahvusvahelise õppeasutusena pakub kolledž ingliskeelseid õppemooduleid või allmooduleid sellistel teemadel nagu inimõigused, rahvusvaheline humanitaarõigus, naistevastane vägivald ja inimkaubandus.
50. Põgusalt käsitletakse res 1325 teemat ka Kaitseministeeriumi korraldatavatel kõrgematel riigikaitsekursustel. Res 1325 riigisisese töörühma kaudu on Kaitseministeeriumil ja tema haldusala asutustel tekkinud hea koostöö Eesti Naisuurimus- ja Teabekeskusega.
51. Üle-eestilise vabatahtliku naisi koondava organisatsioonina aitab Naiskodukaitse kaasa kaitsetahte kasvatamisele ning toetab naiste ühiskondlikku aktiivsust ja nende sotsiaalsete oskuste arengut. Eesmärgiga suurendada iseenda, lähedaste ja laiemalt kogu rahva turvalisust koolitab Naiskodukaitse oma vabatahtlikke liikmeid, vanemaid kodutütred ning organisatsiooni mittekuuluvaid isikuid esmaabi põhiteadmiste alal, samuti viiakse läbi igapäevaturvalisuse kursust, mille tulemusena paraneb nii Naiskodukaitse liikmete kui ka kogu elanikkonna toimetulek ohutu keskkonna loomisel ja riskiolukordade ennetamisel. Kodanike harimise ja isamaaliste traditsioonide hoidmisega annab Naiskodukaitse oma panuse Kaitseväe riigikaitse eesmärkide saavutamisse ja laiemas ühiskonna arengusse. Naiskodukaitse kuuluvasse 31. detsembri 2013 seisuga 2011 naist (eelmise aastaga võrreldes on lisandunud 243 liiget) ja Kodutütardesse 3513 tütarlast. Kokku moodustavad Naiskodukaitse ja Kodutütardete liikmed Kaitseväe liikmeskonnast ligi 24%. Kodutütred on arvuliselt isegi rohkem kui noorkotkaid, mis näitab riigikaitse suurt populaarsust tütarlaste seas.
- Riigisiseses koostöös korraldasid Naiskodukaitse, Eesti Politsei Naisühendus ja Sisekaitseakadeemia traditsioonilise ühisürituse „Naistelt naistele“ (10.03.2012). Perepäeva eesmärkideks oli tutvustada naistele võimalusi, kuidas suurendada enda ja oma lähedaste turvalisust, pakkuda võimalust õppida uusi teadmisi ja oskusi, propageerida kodanikualgatusi ning avardada inimeste teadlikkust naiste võimalustest ja ülesannetest jõustruktuurides. Vabatahtlikkuse alusel korraldatud perepäeva kõik tulud annetati Eesti Naiste Varjupaikade Liidule vägivalda kogenud naiste tugitelefoni toetuseks (<http://www.naistepaev.ee>). Heategevuslik perepäev korraldatakse ka 2014. aasta märtsis.
 - Kohalikul tasandil on vabatahtlikud naiskodukaitsjad omaalgatuslikult organiseerinud heategevuslikke loteriisid, millest saadud tuludega toetatakse kohalikke naiste varjupaikaid.
 - Mõnes Naiskodukaitse piirkonnas viiakse läbi kriisiabi koolitusi.
52. Sotsiaalministeerium tegeles igapäevaselt soolise võrdõiguslikkuse edendamise ning naistevastase vägivalla vähendamisega.
- 2013. aastal korraldas Sotsiaalministeerium koos Politsei- ja Piirivalveametiga 6 võrgustikukoolitust perevägivalla teemadel. Samuti koolitati kohtunikke ja prokuröre, suure huvi tõttu selliste koolituste vastu neid 2014. aastal jätkatakse.
 - 2013. aastal rahastas Sotsiaalministeerium naiste varjupaiku Hasartmängumaksu Nõukogu kaudu ning see jätkub 2014. aastal. Eesmärgiga töötada välja kava naiste varjupaikade jätkusuutlikumaks rahastamiseks kogunes 2013. aastal asjakohane töörühm.
 - Sotsiaalministeeriumi projektitaotlus naistevastase ja perevägivalla ning inimkaubanduse teemade arendamise Norra-poolseks finantseerimiseks rahuldati 2012. aastal ning tegevusi (teavituskampaaniad, teenuste arendamine, ennetustöö,

koolitused jm) hakati 2013. aastal ellu viima. Projektid kestavad 2015. aasta lõpuni, programmi ametlik lõpp on 2016. aastal.

53. Eesti ÜRO Assotsiatsiooni tegevuse keskmes on noortetöö ülikoolide tasandil. Res 1325 käsitleti assotsiatsiooni korraldatud ÜRO Julgeolekunõukogu matkel 2013. aasta aprillis, mis oli esimest korda tudengeid ja teiste riikide ÜRO assotsiatsioone liitev rahvusvaheline üritus. Rahvusvahelisena plaanitakse matket korraldada ka 2014. aastal. Samuti käsitleti res 1325 Eesti ÜRO Assotsiatsiooni korraldatud avatud loengute sarjas.
54. Oma panuse res 1325 temaatika alase teadlikkuse suurendamiseks Eestis ja rahvusvaheliselt andis 2013. aastal ka Riigikogu. Res 1325 teemal esines avalikkuses aktiivselt Riigikogu naisteühenduse aseesimees ja riigikaitsekomisjoni liige Marianne Mikko, samuti Riigikogu liikmed Kadri Simson ja Sven Mikser.

IV. Naiste osalemisvõimaluste laiendamine rahvusvahelistel sõjalistel ja tsiviiloperatsioonidel ning naiste esindatuse suurendamine rahvusvahelistel rahu ja julgeoleku tagamisega seotud ametikohtadel

55. Rahvusvahelistel sõjalistel ja tsiviilmissioonidel ja -operatsioonidel naiste osalemisvõimaluste suurendamine on tihedalt põimitud ametiasutuste tegevustesse. See omakorda on määratud selgepiiriliste vastutusala-dega ning sellest tulenevalt ka üsna spetsiifiline. Riigisisises tegevuses tuleb kõige olulisemaks pidada 2013. aastal jõustunud uue kaitseväeteenistuse seadusega naistele antud võimalust osaleda ajateenistuses, mis omakorda on võimaldanud naistel senisest aktiivsemalt liituda kaitseväge struktuuridega.

A. Rahvusvaheliste organisatsioonide tasemel

56. ICC osalisriikide assamblee president on 2014. aasta lõpuni suursaadik Tiina Intelmann. Alates detsembrist 2011 on ta valitud sellele ametikohale kui erakorraline ja täievoliline suursaadik ICC küsimustes (*Ambassador-at-Large for International Criminal Court*). T. Intelmann on esimene naispresident sellel ametikohal.
57. Kaitseministeeriumi vastutusallas on Eesti seisukohti res 1325 ja rahvusvaheliste sõjaliste operatsioonide kontekstis esitatud mitmesugustes rahvusvaheliste organisatsioonide aruteludes.

B. Riiklikul tasemel

58. Sooline võrdõiguslikkus riigisisestel konkurssidel on tagatud laiemalt kui ainult rahu ja julgeolekuga seotud ametikohtade täitmisel. Sobiva naiskandidaadi olemasolul ei ole tema kandidatuuri esitamine kuidagi piiratud. Samasugune sooliselt tasakaalustatud lähenemisviis kehtib ka rahvusvaheliste ametikohtade täitmisel, millest tulenevalt ei ole peetud vajalikuks koostada eraldi naiskandidaatide andmebaasi.
59. Politsei- ja Piirivalveameti poolt mehitatavatele rahvusvahelistele missioonidele saavad oma kandidatuuri esitada kõik Politsei- ja Piirivalveameti teenistujad sõltumata soost. Seetõttu ei ole seni koostatud ka spetsiaalset analüüsi meetmetest, mis võimaldaksid suurendada naiste osalust rahvusvahelistel missioonidel.

60. Kaitseministeeriumi haldusala kohta saab väita, et enamikule operatsioonidele ja positsioonidele on naiste kaasamine võimalik. Positsiooni ja ametikoha valikut mõjutavad aga operatsiooni sihtriigi kultuurilised eripärad, üksusele pandud ülesanded, asjaolu, kas panustatava üksuse koosseisus on Eestis vastava väljaõppega naisi jne.
61. Kaitseministeeriumi valitsusala 2013. aasta kõige olulisemaks arenguks oli 1. aprillil 2013 jõustunud kaitseväeteenistuse seadus. Seaduse järgi saavad naised võtta endale kaitseväekohustuse ja asuda tegevväelasena tööle kaitseväkke, reservis oleva isikuna võtta osa õppekogunemistest või asuda ajateenistusse. Uue seaduse kohaselt saab ajateenistusse asuda 18–27-aastane (kaasa arvatud) vähemalt põhiharidusega naissoost Eesti kodanik. Seadus näeb naissoost isikutele ette erisuse selles, et ajateenistusse tulnud naistel on õigus sellest 90 päeva jooksul loobuda. Vabatahtlikult ajateenistusse asunud noormeestel sellist õigust ei ole, sest nendel on kaitseväekohustus, naissoost isikutel seaduse kohaselt automaatset kaitseväekohustust ei ole. Sätte eesmärk on anda naistele ajateenistuse läbimise jooksul võimalus hinnata oma otsuse õigsust.
62. Naiste ajateenistusse võtmise toimingutes ja neile antavas väljaõppes erinevust meestega võrreldes pole. Samamoodi kui noormehed peavad ka ajateenistusse asuda soovivad naised läbima tervisekontrolli ja vastama ajateenija tervisenõuetele. Ajateenistuses olles on naistel samasugused õigused ja kohustused nagu meestel. Ajateenistuse läbinud naistel on nagu ajateenistuse läbinud meestelgi kaitseväekohustus, millest ei saa enam loobuda. Isiku andmete kandmise järel kaitseväekohustuslaste registrisse on omal soovil kaitseväekohustuse võtnud isikul samasugused õigused ja kohustused nagu kohustuslikus korras kaitseväeteenistusse kutsutud ja tegevteenistusse asunud isikutel.
63. Kehtivate õigusaktide alusel on naistel võimalik liituda kaitseväega ka Kaitseleidu kaudu, mille tegevliikme sõdurioskuste baaskursust tunnustab kaitseväge kui naissoost isikute jaoks küllaldast väljaõpet kandideerimaks sõjaväelise juhtimise I astme kõrgharidusõppesse Kaitseväge Ühendatud Õppeasutustes.
64. Eesti kaitseväes ja vabatahtlikes riigikaitseorganisatsioonides on 2013. aasta lõpu seisuga tegevteenistuses naisi rivi- ja erialaametikohtadel kokku 326 ehk ligi 12%. Neist 77 on ohvitserid, 221 allohvitserid ja 28 sõdurid. Kaitseväes töötab riigiametnikuna või töölepingu alusel 766 naist, kokku on kaitseväes naisi 31. detsembri 2013 seisuga 1092 ehk 28%.
65. Aastal 2013 alustas tegevväelase karjääri 16 naist täienduskursuste kaudu, 14 lõpetas erialaohvitseride baaskursuse ja kaks eriala-vanemallohvitseride kursuse. Praegu osaleb ajateenistuses lepinguliselt neli naist, kellest kolm on edukalt läbinud nooremallohvitseri kursused. 2013. aastal kutsuti ajateenistusse 16 naist ja 2014. aastal on kavas kutsuda 38 naist. Naissoost isikute vabatahtlikult ajateenistusse asumise piirarvud on kehtestatud, et tagada neile piisavas mahus olmetingimused (sh majutus- ja hügieenitingimused). Kui praktika käigus selgub, et ajateenistusse soovib asuda rohkem naisi, on tulevikus võimalik taristut juurde ehitada ja piirarve suurendada.
66. Riigisiseste konkurssidega mehitatavatel rahvusvahelistel sõjalistel ja tsiviiloperatsioonidel ja -missioonidel osalemine on vabatahtlik ning kandidaate – nii mehi kui ka naisi – koheldakse võrdselt kooskõlas soolise võrdõiguslikkuse seadusega. Kaitseministeeriumi haldusala kohta saab väita, et enamikule operatsioonidele ja positsioonidele on naiste kaasamine võimalik. Praeguseks ei ole eraldi analüüsitud

meetmeid, mis võimaldaksid suurendada naiste osalust rahvusvahelistel missioonidel, ega peetud vajalikuks koostada eraldi naiskandidaatide andmebaasi. Ainult naistele mõeldud teavitus- ja värbamiskampaaniaid ei ole korraldatud, kuid seoses uue kaitseväeteenistuse seaduse rakendamisega jagas Kaitseministeerium ja kaitseväge asjakohast teavet meediakanalite kaudu.

67. Aastal 2013 osales rahvusvahelistel sõjalistel operatsioonidel 484 kaitseväelast, kellest 10 olid naised: 6 meedikut, 1 varustusallohvitser, 1 teavitusohvitser, 1 sideallohvitser ja 1 soomukijuht. Kokku on kaitseväge mehitatud välisoperatsioonidel osalenud 82 naist. Võib väita, et naiste kaasamises mõjutavad positsiooni ja ametikoha valikut eelkõige operatsiooni sihtriigi kultuurilised eripärad, üksusele pandud ülesanded ning asjaolu, kas panustatava üksuse koosseisus on Eestis nõuetekohase väljaõppega naisi.
68. Naiste võimalusi kandideerida päästja ja muudele päästeteenistuja ametikohtadele (sh missioonid) pole piiratud, vabadest ametikohtadest teavitatakse võrdsetel alustel kõiki nii siseveebis kui ka avalikes allikates. Päästja ametikohale on naised kandideerinud, kuid kuna füüsilised katsed on päästja ametikoha nõuetele vastavalt ühtsed, siis erandite tegemine kandideerija sugu arvestades ei ole võimalik, sest päästesündmuse korral tuleb kõigil reageerida samamoodi. Naised osalevad päästesündmustel vabatahtlikena, samuti on nad esindatud Eesti päästemeeskonnas nii missioonidel (päästemeeskondades tegutsevad naised nt meditsiinialal, samuti koerajuhtidena) kui ka koolitustel.